

особистісні характеристики; будувати мовну діяльність на базі нерозривного зв'язку лексичної, граматичної та фонетичної складових; підбирати навчальний матеріал, який викликає професійний інтерес; створювати умови для активного колективного спілкування під час занять, поступово збільшуючи обсяг монологічного мовлення.

Узагальнюючи, треба зазначити, що всі вищезгадані підходи до навчання іноземної мови спрямовані на досягнення головної мети, а саме, на практичне опанування не тільки писемною, але й усною мовою, розвиток комунікаційних навичок. Поступово накопичуючи фахові знання у поєднанні з поглибленою мовною підготовкою, яка обов'язково вимагає вільного володіння фаховою термінологією та достатнього обсягу граматичних знань, студенти піднімаються до рівня володіння мовою, на якому вони можуть проводити презентації, вести дискусії з фахових питань, захищати курсові роботи іноземною мовою, тобто в них формується професійна та іншомовна компетенція для успішної взаємодії в умовах міжкультурної комунікації.

Література

1. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам / В.А. Артемов. — Москва: Просвещение, 1969. — 279 с.
2. Методика англоязычного погружения в обучении английскому языку и специальным дисциплинам в экономических вузах. Монография / [О.Б. Тарнопольский, В.Е. Момот, С.П. Кожушко, З.М. Корнева, А.Д. Выселко, В.А. Жевага]; под общей и научной редакцией О.Б. Тарнопольского, В.Е. Момота и С.П. Кожушко. — Днепропетровск: ДУ-ЕП, 2008. — 236 с.
3. Richards J. Communicative Language Teaching Today. New York: Cambridge University Press, 2006.
4. Coffey B. ESP — English for specific purposes / D/ Coffey. // Language Teaching. — 1984. — Vol. 17, No.1. — P. 2–16.
5. Hutchinson T. English for specific purposes: A learner-centred approach / T. Hutchinson, A. Waters. — Cambridge: Cambridge University Press, 1987. — 183 p.
6. Day J., Krzanowski M. Teaching English for Specific Purposes: An Introduction. — Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

УДК 811. 134.2

Васильєва Т.О.,
кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

АНТРОПОМОРФНА МЕТАФОРА В СУЧАСНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ДИСКУРСІ ІСПАНОМОВНИХ ЗМІ

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню функціонування антропоморфної метафори у текстах іспаномовної преси з економічної тематики. Увага акцентована на виявленні основних антропоморфних метафоричних моделей, які використовують іспаномовні ЗМІ для відображення сучасної економічної ситуації.*

***Ключові слова:** економічний дискурс, антропоморфна метафора, метафорична модель, сфера-джерело, сфера-мішень.*

***Аннотация.** Статья посвящена исследованию функционирования концептуальной метафоры в текстах испаноязычной прессы экономической направленности. Внимание акцентируется на определении основных антропоморфных метафорических моделей, отображающих современную экономическую ситуацию испаноязычными СМИ.*

***Ключевые слова:** экономический дискурс, антропоморфная метафора, метафорическая модель, сфера-источник, сфера-мишень.*

***Abstract.** The article researches the use of anthropomorphic metaphor in the Spanish media economic texts. The main focus of the article is on the identification of the basic metaphorical models of anthropomorphic metaphor used in the Spanish media texts devoted to the actual economic situation.*

***Key words:** economics discourse, anthropomorphic metaphor, metaphorical model, source domain, target domain.*

Широке використання метафори в іспаномовних економічних текстах преси послужило поштовхом до здійснення дослідження її природи та причин використання. Адже економічні тексти є спеціальними, призначеними для вузького кола спеціалістів у галузі економіки. Проте складна економічна ситуація, що виникла у світі внаслідок глобальної економічної кризи у 2008–2009 роках, сприяла популярності текстів із соціально-економічної тематики у засобах масової інформації. Осмислення ситуації, що миттєво змінюється, сприяє оновленню мови, появі нових реалій та абстрактних понять, зокрема в мові економіки. Це збагачення мови відбувається також і за допомогою метафоричних перенесень. «Саме метафора є одним із основних засобів, які використовуються у газетних текстах для створення експресивного ефекту, оцінного смислу і нових образів» [1, с. 163]. Провідну роль у

формуванні метафоричних образів економічного дискурсу преси відіграє антропоморфна метафора, побудована на подібності предметів та образів навколишнього світу до людського організму.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлено загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на аналіз функціонування мовних одиниць з урахуванням їх лінгвокогнітивних та комунікативно-прагматичних особливостей, які розглядаються крізь призму домінантного на сьогодні в науці принципу антропоцентризму.

Мета викладу полягає у визначенні ролі антропоморфної метафори у конструюванні іспаномовного економічного дискурсу преси та виявленні її основних метафоричних моделей, завдяки яким усвідомлюється сучасна економічна ситуація у світі та, зокрема, у Євросоюзі, членом якого є Іспанія.

Об'єктом дослідження в цій статті обрано антропоморфну метафору сучасного економічного дискурсу іспаномовних ЗМІ як одну із субферм формування когнітивної картини світу іспанського суспільства.

Предметом дослідження є метафоричні моделі, джерелом яких виступила антропоморфна сфера, і які функціонують в економічному дискурсі іспаномовної преси для позначення основних понять, явищ та тенденцій, що існують в економічній сфері життя іспанського соціуму.

Матеріалом дослідження слугували тексти з економічної тематики іспаномовних періодичних видань «ElPaís», «ElMundo»; «ElEconomista», «ABC», «CNNExpansión», розміщених в Інтернеті у період з березня 2011 по лютий 2015 року.

Використання метафори в дискурсі продиктоване його цільовими установками. З одного боку, тексти ЗМІ з економічної тематики належать до економічного дискурсу, яким вважається «сукупність усіх мовленнєвих актів з економічної тематики» [2, с. 159]. З іншого боку, авторами зазначених текстів є журналісти, які їх адресують широкому загалу, прагнучи роз'яснити соціально-економічну ситуацію крізь призму власної думки чи думки власника певних ЗМІ. Тому є підстави вважати, що тексти преси з економічної тематики перебувають на перетині двох типів дискурсів: економічного та мас-медійного. Якщо метою економічного дискурсу є когнітивна (пізнання, оброблення, перероблення та накопичення знань), номінативна (найменування нових реалій), комунікативна (передавання інформації), то основною метою дискурсу преси є прагматична (вплив на адресата, формування

суспільної думки, вигідної для адресанта). А метафора є потужним засобом впливу мовця на свідомість адресата з метою формування в останнього емоційного стану та світосприйняття, потрібного автору.

У сучасному мовознавстві з активним розвитком когнітивної лінгвістики метафора посідає центральне місце. Якщо раніше її вважали художнім тропом, покликаним прикрасити мову, то сьогодні метафору розглядають як ментальну операцію для пізнання навколишнього світу. М. Джонсон та Дж. Лакофф, учені, що започаткували теорію когнітивної метафори, уважають її способом «структурування нашого сприйняття, нашого мислення та наших дій» [3, с. 27]. Пізнання навколишнього світу відбувається за допомогою «осмислення явищ одного роду в термінах явищ іншого роду» [4, с. 27]. Метафора як ментальна оперативна одиниця об'єднує сферу-джерело, той простір, який є донором, та сферу-мішень, простір, який запозичує поняття донорської сфери. Елементи сфери-джерела структурують менш зрозумілу сферу-мішень, що і становить суть когнітивного потенціалу метафори.

Для дослідження метафори ми скористалися методом метафоричного моделювання, розробленого М. Джонсоном і Дж. Лакоффом, який отримав подальший розвиток у працях А.М. Баранова, Ю.М. Караулова, І.М. Кобозевої, А.П. Чудінова, М. Тернера, Ж. Фоконье та інших дослідників. Як зазначає А.П. Чудінов, «метафоричне моделювання — це засіб усвідомлення, рубрикації, представлення та оцінки певного фрагменту дійсності, що відображає його національну, соціальну і особистісну самосвідомість, за допомогою сценаріїв, фреймів і слотів, які належать до іншої поняттєвої сфери» [5]. Зазначений метод дозволив нам виділити чотири ключові групи метафор, притаманні економічному дискурсу іспаномовної преси: антропоморфні, соціоморфні, природоморфні та артефактні. Найпродуктивнішою із них виявилась антропоморфна метафора, яка запозичує поняття із сфери ЛЮДИНА, її тіло, фізіологія та психологія. Широке використання антропоморфної метафори в економічних текстах преси пояснюється особливістю людського мислення, його намаганням розтлумачити абстрактні явища, важкі для розуміння, за допомогою конкретних зрозумілих усім понять із добре структурованої сфери-джерела ЛЮДИНА.

Досліджуючи антропоморфну метафору в економічних текстах іспаномовної преси, розміщених в електронних виданнях відомих іспанських газет, ми виокремили метафоричні моделі, в основі яких лежать поняттєві сфери «Людина як живий орга-

нізм», «Частини тіла і органи людини», «Родинні стосунки», «Хвороби та їх лікування». Більшість із перелічених поняттєвих сфер слугують джерелом експансії фізіологічної метафори, натомість остання модель лежить в основі морбальної метафори. Поняття, притаманні вищенаведеним доменам, переносяться у сферу-мішень ЕКОНОМІКА з метою актуалізації концептів ЕКОНОМІКА, КРИЗА, РЕЦЕСІЯ, БАНК, ПІДПРИЄМСТВО, МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД, ГРОШІ, БЕЗРОБІТТЯ та інші.

Першу субсферу представляє метафорична модель ЕКОНОМІКА — ЛЮДИНА, БАНК — ЛЮДИНА. Контекстуальними синонімами номену концепту ЕКОНОМІКА в досліджуваному дискурсі можуть бути лексичні одиниці «*Економічна система*», «*економіка країни*». Зазначена модель представлена такими фреймами:

1. Органи людини та їх функціонування. Фізіологічні органи людини відповідають за певні сфери життєдіяльності організму, виконують певну функцію. Так, наприклад, очі — це орган зору. Його функцією є спостереження, виявлення уваги, зосередження на чомусь, зумовлене зацікавленістю об'єктом мовлення. Поява метафори, пов'язаної із органом зору, в економічних текстах, характеризує дії об'єкта економічної діяльності в певній ситуації, персоніфікуючи його. Наприклад:

Grandes fondos internacionales ponen sus ojos en 'resorts' del sur de Europa (el Economista, 06.02.15). У наведеному прикладі автор дає оцінку діям міжнародних фондів за допомогою використання предиката «*покласти око на щось*». Міжнародні фонди *поклали око* на курорти південно-європейських країн. Використання метафори, втіленої в соматичних фразеологізмах, надає більшої експресивності конкретному тексту та відтінку іронії щодо міжнародних фондів, яких, мабуть, привабила можливість отримання великих прибутків через інвестування у прибуткову галузь економіки південно-європейських країн, ослаблених кризою 2008 року.

2. Психологічний стан людини. Зазначені фізіологічні метафориприписують об'єктам економічної діяльності певний психологічний стан, персоніфікуючи їх за допомогою предикативдієслів. Наприклад: *el mercado teme que los clientes se vayan a refugios más seguros en cuanto vean el menor signo de debilidad en un banco* (ринок *боїться*, що втечуть клієнти, помітивши найменші ознаки слабкості банків); *los mercados viven de expectativas* (ринки *живуть сподіваннями*), Єврозона *відчуває розчарування*

(Pero la **Eurozona** es la única que **ha desilusionado**(elEconomista, 06.02.15).

3. Розумова діяльність людини. Цей фрейм представлений головним чином предикатами, що позначають розумову діяльність людини, якою наділяються банки та інші установи економічної діяльності. Наприклад: банки намагаються *переконувати* покупців житла змінювати свої звички (*Los bancos españoles están tratando de convencer a los compradores de viviendas de cambiar sus costumbres.* (elEconomista, 08.02.15)); іноді вони *помиляються* (*¿Por qué se equivocan los bancos centrales?* (elEconomista, 07.02.15)); ощадні каси *усвідомлюють* необхідність об'єднатися (*la mayoría de las cajas se dan cuenta de que tienen que ir a la integración* (ElPaís, 11.03,13).

4. Поведінка людини. Цей фрейм фізіологічної метафори є найпоширенішим. Він частково перетинається із соціоморфними метафорами, оскільки поведінка людини неможлива поза суспільством і пов'язана із суспільною та професійною діяльністю людини. Зазначені метафори реалізуються як за допомогою предикатів. Наприклад:

Банк готовий *діяти* та *допомагати* кредитному ринку(*El BCE está listo para actuar y ayudar al mercado de crédito si es necesario* (Reuters, 22.09.13); гроші автор наділяє здатністю швидко *тікати* (*si hay dudas entre los acreedores y depositantes de la periferia ... el dinero podría huir a toda velocidad hacia el Norte* (ElPaís, 26.03.13)); МВФ *здає удару* кувалдою оптимізму уряду (*El Fondo Monetario Internacional da un mazazo al optimismo del Gobierno* (ElPaís, 15.07.13)). Пояснення економічних процесів та діяльності економічних установ за допомогою предикатів, що описують поведінку людини, надає більшої експресивності економічним текстам іспаномовних ЗМІ.

5. Серед найпоширеніших лексем на позначення фрейму **частини тіла** використовуються *голова, обличчя, руки та ноги*. Проте частини тіла не лише персоніфікують економічні поняття, але й несуть певне функціональне навантаження. Головним чином вони використовуються в соматичних фразеологізмах. Фразема *не втрачати голову* означає бути розсудливим і рішучим: *los bancos españoles no van a perder la cabeza a la hora de reducir los intereses de las hipotecas* (elEconomista, 08.02.15); *не підіймати голову* (означає в іспанській мові *хворіти*): *el auge de la morosidad en un sector inmobiliario que no levanta cabeza* у *que no es capaz de refinanciar su deuda* (ElPaís, 10.03.13); *показати обличчя* (заявити про свою присутність, відкрити своє справжнє обличчя): *antes de*

que la Gran Recesión **diera la cara** (*ElPaís*, 30.01.15);починати з правої ноги (починати вдало): *las tiendas minoristas inician 2015 con el pie de recho* (*CNNExpansión*, 11.02,15).

6. Фрейм **Фізіологічні дії** представлено слотами:

1) **травлення:**

Основна функція травлення — привласнення. Відповідно зростання апетиту — бажання привласнити. Наприклад: Падіння ринку готельного бізнесу, особливо у міському сегменті, «підсилює інвестиційний апетит» у цьому секторі. Інвестори намагаються скупити за низькими цінами нерухомість готельного бізнесу: *La caída del mercado hotelero en tiempos de crisis, especialmente el de segmento urbano, continúa alimentando el apetito inversor dentro del sector* (*elEconomista*, 29.09.14).

2) **сон:**

Зазвичай функція сну — це заспокоєння, відпочинок. Метафорично сон означає відсутність активних дій, роботи, занепад. В економічному дискурсі іспаномовної преси присутня метафора СОН — ЗАНЕПАД ЕКОНОМІКИ, уповільнення темпів економічного розвитку:

Abe, que goza de una ola de popularidad gracias a políticas que comenzaron a sacar a la tercer mayor economía del mundo de años de letargo, anunciará un alza del impuesto al valor agregado (IVA) a 8% de 5% actual a partir de abril, según un borrador del plan económico del gobierno (*elEconomista*, 30.09.13). У наведеному прикладі, даючи оцінку діяльності японському прем'єр-міністру, автор порівнює результати уряду із зменшення зовнішнього боргу країни із «пробудженням» третьої економіки світу від летаргічного сну.

3) **народження та смерть:**

Головна функція цієї метафоричної моделі — констатація виникнення та зникнення певних економічних явищ, об'єктів та установ економічної діяльності. Наприклад: період появи спільної валюти ЄС порівнюється із її народженням: *el nacimiento del euro*. Персоніфікуючи бізнес, автор порівнює його припинення із смертю, яка породжує безробіття: *La muerte de un negocio genera paro, con posterior recesión por la caída del consumo y más morosidad bancaria* (*ElPaís*, 21.03.13).

Поняттева субсфера **Родинні стосунки** представлена менш широко в іспаномовних економічних текстах преси. 1. **Фрейм Батьки і діти.** Нами виявлено лише один приклад: метафорична модель КРИЗА — ДИТИНА, у якої багато батьків.

La crisis tiene muchos padres, pero su duración y profundidad en Europa – sin comparación con las de otros grandes bloques económicos – tiene dos culpables: Alemania y sobre todo el Banco Central Europeo (ElPaís, 11.10.13).

Більш продуктивним виявилось метафоричне перенесення із сфери родинних стосунків **Подружжя**. Головним чином це поняття РОЗЛУЧЕННЯ, яке активно використовується адресантом економічних текстів іспаномовної преси на позначення розбіжностей у роботі певних об'єктів економічної діяльності. Зокрема, розбіжності у співпраці так званої Трійки, до складу якої входять Європейська Комісія, МВФ та Центральний Європейський Банк, реалізуються за допомогою використання лексем *'separación'* і *'divorcio'* із сфери РОЗЛУЧЕННЯ:

El trío va camino de una separación gradual, ... La incógnita no es ya si habrá o no habrá divorcio: la única incógnita es cuándo llegará la separación, y en qué condiciones (ElPaís, 06.10.13).

Функція цього метафоричного перенесення — надати емоційного забарвлення поданій адресантом інформації.

Поняттєва сфера морбальної метафори «Хвороби людини та їх лікування» є доволі продуктивною та насиченою. У цій статті обмежимось лише визначенням фреймів та слотів зазначеної метафори, притаманних економічним текстам іспаномовних ЗМІ. Серед них: 1. Пацієнти та лікарі. 2. Діагноз. 3. Симптоми хвороби. 4. Стан хворого. 5. Лікування. 6. Одужання.

Більш детально проаналізуємо зазначену субсферу антропоморфної метафори у своєму наступному дослідженні.

Висновки. Отже, широке використання антропоморфної метафори в економічних текстах іспаномовних ЗМІ не є випадковим. Оскільки тексти з економічної тематики перебувають на перетині економічного дискурсу із мас-медійним, однією із функцій якого є вплив на адресата, автор вибудовує модель повідомлення, підсвідомо обираючи усталені мовні вирази і керуючись при цьому антропоцентричними принципами побудови моделі світу, які закладені у глибинах нашої свідомості, а тому вони є підсвідомо зрозумілими та більш впливовими на адресата.

Література

1. Салатова Л. М. Отображение образов кризиса российскими СМИ / Людмила Маратовна Салатова // Политическая лингвистика: Гл. ред. А.П.Чудинов. — Екатеринбург : Уральск. гос. пед. ун-т, 2011. — Вып. 3 (37). — С. 162–166.

2. Махницкая Е. Ю. О современном экономическом дискурсе / Елена Юрьевна Махницкая // Речевая деятельность. Текст: сб. науч. тр. — Таганрог, 2002. — С.158-161.

3. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Джорж Лакофф, Марк Джонсон. — М. : Эдиториал УРСС, 2004. — 256 с.

4. Лакофф Дж. Там само.

5. Чудинов А. П. Россия в метафорическом зеркале: Когнитивное исследование политической метафоры (1991 — 2000): моногр. / Анатолий Прокопьевич Чудинов // Урал. гос. пед. ун-г. — Екатеринбург: [б. и.], 2001. — 238 с. Режим доступа: <http://www.philology.ru/linguistics2/chudinov-01.htm#150>

6. ElMundo [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.elmundo.es/elmundo/economia.html>.

7. ABC [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://abc-economia.com/>.

8. ElEconomista [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.eleconomista.es/economia/>.

9. CNNExpansión [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.cnnexpansion.com/economia>.

УДК 37.091.3:811'42–048.63:327

Вдовиченко В. А.,

*старший викладач кафедри іноземних мов
факультету міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІМІТАЦІЙНИХ ІГОР ЯК МЕТОД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

***Анотація.** У статті висвітлено проблематику засад лінгвістичного інструментарію імітаційних ігор для студентів спеціальностей «міжнародні відносини». Автор фокусується на принципах роботи імітаційних ігор, що висвітлюють проблематику міжнародних політико-економічних відносин та застосовуються для роз'яснення роботи міжнародних організацій.*

***Ключові слова:** імітаційні, симуляційні ігри.*

***Аннотація.** В статье освещена проблематика основ лингвистического инструментария имитационных игр для студентов специальностей «международные отношения». Автор фокусируется на принципах работы имитационных игр, освещающих проблематику международных политико-*